

58

Vol. 15
Summer 2024

Research Paper

Received:
12 January 2024
Revised:
13 April 2024
Accepted:
5 May 2024
Published:
12 August 2024

P.P: 11-36

ISSN: 2588-5162
E-ISSN: 2645-517x

Military Psychology

Cognitive warfare against Iranians
in the maritime domain and future strategies

Khalil Noruzi¹ | Seyyed Sajad Davoodi²

Abstract

This research was carried out with the aim of explaining the future research strategies of confronting the West's warfare against the people of the Islamic Republic of Iran in the maritime domain and was implemented based on thematic analysis method. This research is among exploratory research, the purpose of which is to explore dimensions, components and indicators. In terms of the way of collecting information, this research research, and according to its nature, characteristics, goals and results, it is of applied type and its method is qualitative. The statistical population of this research includes 30officials, military and national officials, managers and experts in the maritime field, experts or experts in the research subject. The research tool is a semi-structured interview. Reliability of research tools with the help of multiple tools; a) evaluation of qualitative findings, b) three-way technique (combination and integration), c) reliability in interviews, reliability of interview coding was checked. The results of the research showed that the futurological warfare strategies in the maritime domain include understanding the nature of maritime warfare with 8organizing themes, its foundations with 5organizing themes, strengthening the naval warfare structure with 7organizing themes, the characteristics of this war with 5organizing themes, trends in the order of the enemy in Naval warfare with 6organizing themes, negative naval warfare strategies with 6organizing themes, and positive strategies to deal with naval warfare with 8organizing themes.

Keywords: cognitive warfare, sea, people, future trends, negative and positive strategies.

DOR: 20.1001.1.25885162.1403.15.2.1.5

- 1. Corresponding author: Assistant Professor, Department of Jihadi Management, School of Economics and Management, Imam Hossein University, Tehran, Iran. khnoruzi@ihu.ac.ir
- 2. Master's student, Department of Policymaking and Public Policy, Faculty of Islamic Studies and Management, Imam Sadegh University, Tehran, Iran.

واکاوی جنگ شناختی غرب علیه ایرانیان

در حوزه دریایی و راهبردهای آینده

خلیل نوروزی^۱ | سیدسجاد داودی

۵۸

سال پانزدهم
تابستان ۱۴۰۳

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت:

۱۴۰۲/۱۰/۲۲

تاریخ بازنگری:

۱۴۰۳/۰۱/۲۵

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۳/۰۲/۱۶

تاریخ انتشار:

۱۴۰۳/۰۵/۲۲

صص: ۳۶-۱۱

شابا چاپی: ۲۵۸۸-۵۱۶۲
الکترونیکی: X: ۲۶۴۵-۵۱۷

DOR: 20.1001.1.25885162.1403.15.2.1.5

۱. نویسنده مسئول: استادیار، گروه مدیریت جهادی، دانشکده اقتصاد و مدیریت، دانشگاه جامع امام حسین (ع)، تهران، ایران.

khnoruzi@ihu.ac.ir

۲. دانشجوی کارشناسی ارشد، گروه خط‌مشی‌گذاری و سیاست‌گذاری عمومی، دانشکده معارف اسلامی و مدیریت، دانشگاه

امام صادق(ع)، تهران، ایران.

ناشر: دانشگاه جامع امام حسین (ع)
این مقاله تحت لایسنس آفرینندگی مردمی (Creative Commons Licence- CC BY) در دسترس شما قرار گرفته است.

چکیده

این پژوهش باهدف تبیین راهبردهای آینده‌پژوهانه مقابله با جنگ شناختی غرب علیه ایرانیان در حوزه دریایی انجام شده و بر اساس روش تحلیل مضمون اجرا گردید. این پژوهش در زمره تحقیقات اکتشافی است که هدف آن اکتشاف ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌ها بوده و باتوجه‌به ماهیت، ویژگی‌ها، اهداف و نتایج حاصل از آن، از نوع کاربردی و روش انجام آن کیفی است. جامعه آماری این پژوهش، شامل ۳۰ نفر از مسئولین، مقامات لشکری و کشوری، مدیران و کارشناسان حوزه دریایی، متخصص یا صاحب‌نظر در موضوع پژوهش هستند. ابزار پژوهش، مصاحبه نیمه‌ساختاریافته است. پایایی ابزار پژوهش به کمک ابزارهای چندگانه؛ الف) ارزیابی یافته‌های کیفی، ب) فن سه سویه‌سازی (ترکیب و تلفیق)، ج) پایایی در مصاحبه، پایایی کدگذاری مصاحبه‌ها بررسی شد. یافته‌های پژوهش نشان داد که راهبردهای آینده‌پژوهانه جنگ شناختی در حوزه دریایی شامل شناخت ماهیت جنگ شناختی دریاپایه با ۸ مضمون سازمان‌دهنده، بسترهای آن با ۵ مضمون سازمان‌دهنده، تقویت ساختار جنگ شناختی دریاپایه با ۷ مضمون سازمان‌دهنده، ویژگی‌های این جنگ با ۵ مضمون سازمان‌دهنده، روندهای در دستور دشمن در جنگ شناختی در حوزه دریایی با ۶ مضمون سازمان‌دهنده، راهبردهای سلبی جنگ شناختی دریاپایه با ۶ مضمون سازمان‌دهنده و راهبردهای ایجابی مقابله با جنگ شناختی دریاپایه با ۸ مضمون سازمان‌دهنده است.

کلیدواژه‌ها: جنگ شناختی؛ دریا؛ مردم؛ روندهای آتی؛ راهبردهای سلبی؛ ایجابی

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

مقدمه و بیان مسئله

در سال‌های اخیر، نگرش ایرانیان نسبت به حوزه دریا به وسیله جنگ رسانه‌ای، جنگ نرم و جنگ روانی در گفتمان امنیت ملی کشورهای مختلف جایگاه خاصی پیدا کرده و سرمایه‌گذاری ویژه‌ای بر روی آن انجام شده است (طرفه^۱، ۲۰۱۶). امروزه رسانه‌های مختلف به‌عنوان آلانای تلقی می‌شوند که ارتباطات جمعی را به‌سهولت ممکن کرده‌اند و از این طریق هر شخصی در این فضا می‌تواند با میلیون‌ها نفر در ارتباط باشد، از آن‌ها متأثر باشد و بر روی آن‌ها نیز تأثیر بگذارد. آنچه که در مورد رسانه حائز اهمیت است این مورد است که رسانه از بستر وظیفه‌ی خود یعنی ارتباط و آگاهی خارج شده و تبدیل به یک عامل مهم در جنگ تحت عنوان جنگ رسانه‌ای تبدیل شده است (پاینه^۲، ۲۰۰۵).

از آنجا که جنگ اطلاعات و روایت‌ها، جنگی خاموش است و پیروز میدان کسی است که بتواند افکار عمومی را در دست گیرد، خط‌مشی دریایی ملت‌ها نیز توسط رسانه‌ها و با دستورالعملی که از سوی دولت‌ها برای آنها تعیین شده جهت‌دهی می‌شوند و دولتی موفق است که در زمان کوتاه‌تری افکار عمومی را در دست گرفته باشد (خان^۳، ۲۰۱۷) و دریا محملی برای جنگ رسانه‌ای و ترکیبی است که با برنامه‌ریزی بر روی افکار افراد جامعه و تغییر مسیر ذهنی و روانی آن‌ها، درصدد جهت‌دهی آن‌ها در مسیر مطلوب خود جهت پذیرش طرز تفکر مشخص با اهداف سیاسی و رسانه‌ای است (هولمستروم^۴، ۲۰۱۵).

در سالیان اخیر، جمهوری اسلامی ایران وارد گام دوم انقلاب شده است؛ اتفاقاتی نظیر مذاکرات جمهوری اسلامی ایران با دیگر کشورها در موضوعات مختلف از جمله برجام، قرارداد راهبردی با کشور چین^۵، معاملات کشورهای ایران و روسیه با ارز رسمی و غیردلاری، عضویت در سازمان همکاری‌های شانگهای^۶، شرکت در اجلاس سیکا^۷، موفقیت‌های هسته‌ای و دانش‌بنیان

1. Torfeh

2. Payne

3. Khan

4. Holmstrom

5. Iran-China 25-year Cooperation Program

6. Shanghai Cooperation Organization

7. Conference on Interaction and Confidence-Building Measures in Asia

شامل اعضای ثابت، اعضای ناظر و سازمان‌های ناظر است. در حال حاضر ۲۴ عضو دارد. ۹ کشور و ۴ سازمان ناظر دارد.

شامل سازمان‌های بین‌المللی مثل سازمان ملل متحد، سازمان امنیت و همکاری اروپا، اتحادیه عرب. کشورهای مالزی، ویتنام،

و از طرفی نقش کلیدی آب‌های سرزمینی جمهوری اسلامی ایران در پیشبرد آن، قطعاً می‌تواند حساسیت زمانی را بالا ببرد. طبق تجربیات گذشته در چنین شرایطی دشمن مترصد بی‌ثباتی، آشوب، هرج و مرج است؛ ولی به دلیل اقتدار نظامی نیروی دریایی جمهوری اسلامی ایران و امنیت آور بودن آن برای کشور و منطقه، همواره مورد تهدید نرم بوده است.

حقیقت آن است که نیروی دریایی نیروهای مسلح در آب‌های شمال و جنوب کشور، به‌عنوان یک کمر بند امن برای منطقه نیز محسوب می‌شوند و کنش‌های دریایی شمال و جنوب بدون در نظر گرفتن این قوای مسلح متصور نیست. راه خنثی‌سازی این نیروها، قطعاً حرکت به سمت تنش‌زایی نظامی نیست و موقعیت جغرافیایی منطقه و تسلط ایران بر آب‌ها و هم‌پیمانی راهبردی کشورهای منطقه با ایران، اساساً امکان طرح گزینه نظامی را نمی‌دهد و این گزینه سال‌هاست که از ذهن مخالفان و معارضان خارج شده است. اما، راهکار اصلی دشمن، ورود از طرق نرم و ایجاد تردید در ذهن مردم منطقه، ایران و حتی خود نیروهای مسلح است. اگر دشمن بتواند ذهنیت منفی علیه مزداری آبی ایران را در اذهان ایجاد کند، آنگاه خواهد توانست گام‌های بعدی برای انزوای ایران در آب‌های شمال و به‌ویژه جنوب را بردارد.

انجام این پژوهش از بعد نظری و عملی دارای اهمیت است: در اهمیت پژوهش حاضر از باب نظری، مقام معظم رهبری که سیاست‌های کلی نظام را مشخص می‌کنند و فرماندهی نیروهای مسلح را در اختیار دارند، تأکید همیشگی داشته‌اند که جنگ نظامی و سخت رخ نخواهد داد؛ اما در جنگ نرم دائم مورد هجوم قرار داشته و فضای مجازی شبانه‌روز در معرض بمباران دشمن قرار داده خواهد شد (آیت‌الله خامنه‌ای، ۱۳۹۹). از باب عملی در دستگاه‌های کشوری و لشکری مانند نیروی دریایی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران، سازمان بنادر و دریانوردی، سازمان شیلات ایران، کمیسیون کشاورزی، آب و منابع طبیعی مجلس شورای اسلامی، گمرک جمهوری اسلامی، سازمان صداوسیما، وزارت ارشاد و سازمان تبلیغات اسلامی، قرارگاه ثارالله و نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران کاربرد دارد و باید به آن توجه جدی شود.

اندونزی، ژاپن، اوکراین و آمریکا نیز از جمله ناظران هستند.

این مقاله در صدد است به **واکاوی ابعاد جنگ شناختی غرب علیه ایران در حوزه‌های دریایی** پردازد و در این مسیر تنها خود را محدود به طراحی‌های جنگ شناختی غرب علیه ایرانیان کرده است. در صورت توجه به پژوهش می‌توان موارد ذیل را انتظار داشت:

- پدافند هوشمندانه در برابر جرم شناختی دریای پایه و صیانت از منافع ملی؛
- خنثی نمودن فعالیت‌ها و برنامه‌های نظام استکباری در قلمرو شناختی حوزه دریا،
- جلوگیری از هدایت افکار داخلی توسط بیگانگان و
- پیشگیری از بروز اغتشاشات و ناآرامی اجتماعی خصوصاً مناطق متصل به آب‌های سرزمینی.

و عدم توجه به نتایج این پژوهش می‌تواند سبب:

- مواجهه کورکورانه با دشمن در میدان جنگ شناختی،
- ایجاد مشکلات امنیتی، نافرمانی‌های مدنی و اغتشاشات شهری گردد.

مبانی نظری و پیشینه

ملتی که امروزه در زمینه دانش‌های جدید - این علوم شناختی و فناوری‌های مرتبط با علوم شناختی - عقب بیفتد، سرنوشتش، سرنوشت آن ملت‌هایی است که در ابتدا انقلاب صنعتی عقب افتادند و سرنوشتشان شد استعمارزدگی، شد زیر دست بودن، شد فقیر ماندن، شد ذلیل شدن و... (آیت‌الله خامنه‌ای، ۱۳۹۷).

بشر از زمانی که به قدرت ذهن و توانایی کنترل آن پی برد، تلاش در همسو ساختن دیگران را با خود داشته و اگر به گذشته بشر توجه شود؛ پیامبران نیز کار شناختی انجام دادند و انسان‌ها را از مسیری که در آن قرار داشتند به مسیری جدید هدایت کردند (فریدپور، ۱۴۰۰) در زمان‌های مختلف، هر رسانه‌ای دارای کارکرد خاصی در حوزه دریایی بوده و تحول یافته است. امروزه نیز به‌مرور شکل جدیدی از همان اقدامات سنتی که در جهت هم سو کردن افراد در جوامع و حوزه‌های مختلف را داشته‌اند، انجام می‌دهند. با توجه به این اتفاقات، عرصه جدیدی در امنیت ملی حکومت‌ها ایجاد شده است (عطاریه، ۱۳۹۶). نکته حائز اهمیت در رابطه با جنگ شناختی دریای پایه، منطقه خاکستری است که در واقع نقطه‌ای بین جنگ و صلح است. درگیری طولانی مدت، مشخص نبودن نقطه پیروزی، اهداف نهایی و پرابهام از ویژگی‌های آن است. در منطقه خاکستری

رقابت‌های سیاسی، اقتصادی، امنیتی و نظامی از حالت متعارف عبور و زیر آستانه جنگ قرار دارد نقطه خاکستری تاکتیک‌های مشخص مانند انکارپذیری دارد (فریدپور، ۱۴۰۰).

الف) الگوی پیاده‌نظام جنگ شناختی دریایاویه: الگوی پیاده‌نظام افراد در جنگ شناختی که کاربردهای بسیاری نیز در جنگ شناختی دریایاویه دارد، بر مبنای کلونی مورچه‌هاست. مورچه‌ها به تنهایی قدرتی ندارند. بینایی، شنوایی و قدرتی برای جابه‌جایی اجسام سنگین ندارند. اما بعد از اینکه در یک جا جمع شدند و تشکیل کلونی دادند می‌توانند اجسام سنگین را جابه‌جا کنند، می‌توانند دمای کلونی را تنظیم کنند. می‌توانند برای جابه‌جایی خودشان پل بسازند و جابه‌جا شوند. در اغتشاشات و ناآرامی‌ها از الگوی کلونی مورچه‌ها استفاده می‌شود. اغتشاشگران و معترضان به صورت تک‌تک قدرتی ندارند؛ اما در کنار هم دارای قدرت مخرب و بالایی خواهند بود (بلام، ۲۰۰۵). همه با یک فکر^۲. یکی دیگر از روش‌های دشمن مدل اوباشگری فوتبالی^۳ است (آرکولیا^۴، ۲۰۰۰).

ب) تفاوت جنگ شناختی و عملیات روانی: در عملیات روانی به نتایج کوتاه‌مدت فکر می‌شود و تمرکز بر نتیجه و گرفتن اراده از طرف مقابل است. اما جنگ شناختی زمان‌بندی ندارد و قائل به نتیجه نیست و با استفاده از علوم متفاوت جهت رسیدن به اهداف ریل‌گذاری می‌شود به نتیجه خواهد رسید (بrazzoli^۵، ۲۰۲۰).

ج) سازوکار جنگ شناختی دریایاویه در ایالات متحده: از لحاظ تاریخی، ایالات متحده نمونه‌های متعددی از تیم‌ها و عملیات‌های موفق با محوریت شناختی دریایی دارد. به‌عنوان مثال می‌توان به سامانه‌های "C4I" در نیروی دریایی ایالات متحده آمریکا سامانه‌های سخت‌افزاری و نرم‌افزاری موجود بر روی کشتی‌های جنگی به پرسنل رزمی امکان می‌دهد تا وظایف خود را در محیط‌های حساس جنگی عصر حاضر انجام دهند، سامانه‌های اتوماتیک پردازش داده (ADPها) مستقر بر روی کشتی‌ها دائماً با توسعه فناوری تغییر می‌کنند (محمودزاده و همکاران، ۱۳۹۶).

1. Blum
2. all in one mind
3. swarming
4. Arquilla
5. Brazzoli
6. Command & control & communications & computer

عبارت [MORALE OPERATIONS] در اسناد اطلاعاتی ایالات متحده آمریکا شامل برخی اقدامات براندازی غیرفیزیکی برای ایجاد سردرگمی، تفرقه و تضعیف روحیه دیگر کشورها استفاده می‌شود. اتحاد سیاسی دشمن از طریق هر وسیله‌ای در داخل کشورهای دشمن و کشورهای تحت اشغال یا تحت کنترل دشمن از پایگاه‌های داخل کشورهای دیگر، از جمله مناطق بی‌طرف، علیه دشمن مؤثرتر است. بخش بعدی هماهنگی تأثیرات شناختی در تمامی سطوح برنامه‌ریزی است. عملیات شناختی زمانی بیشترین تأثیر را خواهد داشت که به‌عنوان بخشی از کمپین‌های مشترک برنامه‌ریزی و توسط سرویس‌های زیرزمینی انجام شود و با ارتش واقعی یا برنامه‌ریزی شده ادغام شود (اندرسون^۲، ۲۰۱۰).

عوامل و بازیگران جنگ شناختی در پایه‌های ایرانیان

بازیگران جنگ شناختی در پایه‌های در سه‌لایه قابل بررسی هستند؛ اولین لایه، نظام سلطه به سرکردگی آمریکا به‌عنوان محور و سرمایه‌گذار اصلی، دومین لایه را معاندین تشکیل می‌دهند نظیر سلطنت‌طلبان، منافقین، برخی کشورها به‌ویژه عربستان و... در منطقه به‌ویژه عربستان سعودی که از طرف آمریکا و کشورهای متخاصم مأموریت‌های نیابتی دریافت می‌کنند و وظیفه اصلی آنان را اجرای استراتژی‌های موردنظر نظام سلطه برای بن‌بست نشان‌دادن ایران را برعهده دارند. سومین لایه بازیگران جنگ شناختی که به‌نوعی قاعده هرم محسوب می‌شوند و یک جریان خزنده^۳ فکری - فرهنگی در برخی رسانه‌ها و مطبوعات کشور و همچنین در میان نخبگان، اندیشمندان، متفکران و روشنفکران است که اصطلاحاً در راستای جهانی‌سازی^۴ ایران و به‌جهت هماهنگ‌سازی روند^۵‌ها و سیاست‌های اقتصادی، سیاسی و فرهنگی کشور جمهوری اسلامی ایران با جریانات بین‌المللی تلاش می‌کنند و در چارچوب خود، حتی پاک نشان‌دادن رژیم شاه و تغییر باورهای گذشته را به‌طور جد مدنظر دارند. در واقع، درحالی‌که نظام سلطه به سرکردگی آمریکا؛ سیاست‌گذار و بازیگر راهبردی این جنگ است، دو لایه دیگر در حکم کارپرداز^۶ آن عمل می‌کنند (لطفی، ۱۴۰۱).

1. Campaign
2. Anderson
3. Creepy
4. Globalization
5. Process
6. Supplier

نکته قابل توجه این است که در لایه سوم بازیگران جرم‌شناختی دریاپایه، نه مزدور^۱ رسمی دشمن و نه در زمره اپوزیسیون^۲ برانداز نظام قرار دارند، اما مبانی فکری‌شان آن‌گونه ایست که دشمن می‌خواهد. این افراد نیز در سه دسته طبقه‌بندی می‌شوند؛ دسته اول کسانی که به عظمت و قدرت دشمن پرداخته و در بیان آن افراط کرده؛ اما در بیان توانمندی‌ها و دستاوردهای دریایی کشور تفریط می‌کنند. از این رو می‌توان آنان را مبلغان فکری و سیاسی دشمن نامید که پرچم ناتوانی در برابر غرب و به‌ویژه آمریکا را برافراشته‌اند. در دسته دوم کسانی هستند که با شناخت توانمندی‌ها و اقتدار دریایی کشور در برابر جهان سلطه و آمریکا، دچار تردید در مقابله برابر آنها بوده و یا نسبت به عواقب این راه بیمناک هستند. این افراد خود را ظاهراً دلسوز ملت ایران و ایرانیان می‌دانند؛ اما در تشخیص مسیر صحیح به دلیل ترسی که در دل دارند، دچار اشتباه شده و یا معتقدند مقاومت و ایستادگی در برابر عقب‌نشینی و تعامل هزینه‌گرافی است. دسته سوم افرادی هستند که بعضاً سابقه انقلابی و انقلابی‌گری دارا هستند؛ ولی دچار استحاله^۳ فکری شده و تغییر رویه داده‌اند؛ به معنای دقیق به‌جای استکبارستیزی، آمریکاستایی را پیشه کرده‌اند. البته دو گروه قبلی خود بر استحاله این گروه مؤثرند، اما ترجیح منافع حزبی، گروهی و شخصی بر منافع ملی، بزرگ‌ترین دلیل آنها برای چشم‌پوشی از دستاوردها و توانمندی‌های حوزه دریایی است که در مقابله با بیگانگان به دست آوردند. مشکل اساسی این عده آن است که حقانیت راه نظام را باور داشته؛ اما در موفقیت آن تردید دارند (همان، ۱۴۰۱).

در جنگ شناختی دریاپایه، دشمنان کشور در تلاش هستند تا علیه خط‌مشی‌ها و سیاست‌ها، اقدامات حتی ایده‌ها حوزه دریایی جمهوری اسلامی سطوح مختلف و ابعاد گوناگون عملیات روانی رسانه‌ای وسیع انجام دهند و آنان را نزد مردم ایران فاقد اعتبار جلوه دهند. با بررسی‌های صورت گرفته و استخراج داده‌های مختلف، در سه سطح این تلاش‌ها انجام می‌شود؛ در سطح ابتدایی تخصص، صلاحیت و شایستگی کارگزاران انقلابی نیرو دریایی نیروهای مسلح مورد تردید قرار می‌دهند. در سطح عمیق‌تر تلاش دشمنان جمهوری اسلامی خدشه و تردید ایجاد نمودن در صلاحیت، درستی و کارآمدی خط‌مشی‌ها و سیاست‌های انقلابی اتخاذ شده به‌وسیله این فرماندهان

1. mercenary
2. opposition
3. transformation

ارتشی و سپاهی است و در سطح سوم یا عمیق‌ترین سطح، دشمن در تلاش است تا قواعد حاکم؛ یعنی قانون اساسی، نظام سیاسی و نهادهای آن نزد بخش عمده مردم از اعتبار ساقط شوند. برای این منظور نیز دشمن از چندین تاکتیک رایج بهره می‌برد که در این پژوهش راهکارهای بی‌اثر کردن آنان واکاوی گردد. در ادامه به بررسی پیشینه پژوهش‌های انجام شده در موضوع پژوهش اشاره شده است.

جدول ۱. بررسی پیشینه پژوهش‌های انجام شده در حوزه جنگ شناختی علیه ایران

نویسندگان - روش استفاده شده	اهداف و یا سؤالات اصلی	مهم‌ترین یافته‌ها
محمدهادی راجی (۱۳۹۹)	جنگ ترکیبی غرب در برابر جمهوری اسلامی ایران	نتایج بیانگر کاربست نوع خاصی از جنگ ترکیبی توسط غرب علیه جمهوری اسلامی است. در نتیجه، این نوع جنگ، مؤلفه‌های جنگ ترکیبی همانند واحدهای ابزاری و عینی و با فشار متراکم و طولانی مدت با استفاده از شبکه‌های اجتماعی به دنبال تأثیرگذاری بر بستر ذهنی و شناختی جامعه هدف است.
فتح‌الله کلانتری (۱۳۹۵)	مشخصات جنگ احتمالی آینده علیه ج.ا.ایران و راهبردهای مقابله با آن	نتایج پژوهش نشان می‌دهد که جنگ‌های آینده دارای هفت بُعد (دریایی، هوایی، زمینی، فضایی، سایبری یا فضای مجازی، شناختی یا فضای ذهن و رسانه‌ای) و ده ویژگی راهبردی (شناخت محوری، چندوجهی بودن، هوشمندی، تأثیر محوری، قابلیت محوری، فناوری‌پایگی، مردم‌پایگی، فرماندهی و واپایش برخط و افقی، اشراف اطلاعاتی، ارزش محوری و آرمان محوری) است.
میثم جبّاری (۱۴۰۰)	فضای مجازی با گرایش به اغتشاشات	یافته‌ها حاکی از وجود رابطه معنی‌دار بین رابطه استفاده از پیام‌های فضای مجازی با گرایش به اغتشاشات در میان جوانان بوده است. از بین متغیرها، افزایش مطالبات اجتماعی در فضای مجازی با ضریب ۰/۹۷۶ بیشترین رابطه مثبت، ترغیب مردم با ضریب ۰/۹۶۴ رتبه دوم، حمایت بین المللی از معترضان با ضریب ۰/۹۵۰ رتبه سوم، بزرگنمایی و سراسری جلوه‌دادن اعتراضات با ضریب ۰/۹۳۱ در رتبه چهارم، سیاه‌نمایی و القای وجود فساد گسترده در کشور با ضریب ۰/۸۹۰ در رتبه پنجم و نهایتاً ارائه اخبار دروغین و شایعات با ضریب ۰/۸۲۹

جدول ۱. بررسی پیشینه پژوهش‌های انجام شده در حوزه جنگ شناختی علیه ایران

نویسندگان - روش استفاده شده	اهداف و یا سؤالات اصلی	مهم‌ترین یافته‌ها
		کمترین رابطه را با گرایش به اغتشاشات در میان جوانان سنندج داشته است.
مکس استفان (۲۰۱۶)	مبانی جنگ و تکامل شناختی	تجزیه و تحلیل مصنوعات شناختی نشان می‌دهد که نتایجی که بازیگران به دست آوردند، صرفاً پیامدهای عقلانیت یا گفتمان سیاسی نبودند. بازیگران از نقشه‌ها، جداول آماری و غیره برای ایجاد روش‌های موردی مشترک برای استدلال استفاده کردند که ترکیبی، باز و با تفاوت‌های ظریف بود.
ذبیح‌الله چیستان (۱۳۹۵)	شناخت آسیب‌ها و ارائه راهکارهای جنگ شناختی و ادراکی در فضای سایبری	باید جنگ شناختی و ادراکی را در هزاره جدید شناخت و با ارائه راهبردهایی در فضای مجازی به مقابله با آن پرداخت و در مسیر مقابله با جنگ نرم دشمن که اثر خود را در درازمدت می‌گذارد، قدم‌های مهم و پر فایده‌های را برداشته و ریشه تهدیدات نرم در کشور را خشکاند.
استرویلی سوینلد (۲۰۲۱)	جنگ شناختی و آسیب‌پذیری‌های دموکراسی	علوم شناختی چه استفاده‌هایی در دنیا در علوم نظامی دریایی دارد. علم شناختی مطالعه علمی و بین‌رشته‌ای ذهن و فرایندهای آن است که ساختار، فرایند و عملکرد شناختی ذهن را بررسی می‌کند. زیرشاخه‌های اصلی علوم شناختی عبارت‌اند از: مدل‌سازی شناختی، روان‌شناسی شناختی، علوم اعصاب شناختی، زبان‌شناسی شناختی، فلسفه ذهن و هوش مصنوعی.
کمرن کارتز (۲۰۲۰)	جنگ شناختی	جنگ دریایی در چند دهه گذشته به طور چشمگیری تغییر کرده است و از حالت فیزیکی فاصله گرفته است تهدیدات جنگ متعارف اکنون بجای جنگ دریایی به سمت تهدیدات اجتماعی و ایدئولوژیک پیش می‌رود که توسط رسانه‌های جمعی و پیشرفت در فناوری به وجود آمده است. ظهور این نوع جدید از جنگ دریایی با هر چیزی که قبلاً دیده شده متفاوت است و از جنگ هیبریدی، دامنه و سطح تأثیری بسیار بیشتری دارد و نسبت به پیشینیان خود خطرناک است. لذا این شیوه جدید جنگ را جنگ شناختی نام‌گذاری می‌شود.

جدول ۱. بررسی پیشینه پژوهش‌های انجام شده در حوزه جنگ شناختی علیه ایران

نویسندگان	اهداف و یا سؤالات اصلی	مهم‌ترین یافته‌ها
- روش استفاده شده		

روش‌شناسی پژوهش

باتوجه به اینکه هدف این پژوهش واکاوی جنگ شناختی غرب علیه ایرانیان در حوزه دریایی و راهبردهای آن است و تاکنون به طراحی الگویی در این زمینه پرداخته نشده است، در این پژوهش از رویکردی کیفی مبتنی بر تحلیل مضمون و محتوا استفاده شده است. پس از انجام مطالعات و مصاحبه‌های لازم و فیش‌برداری از آن‌ها و جمع‌آوری مطالب، مفاهیم مرتبط با موضوع پژوهش تبدیل به گزاره‌هایی شده‌اند که هر کدام از گزاره‌ها مفهوم یک جمله یا یک پاراگراف را به خواننده منتقل خواهند کرد. این پژوهش از لحاظ هدف توسعه کاربرد، از لحاظ نحوه گردآوری اطلاعات توصیفی اکتشافی و از نوع تحقیقات کیفی است. روش‌های تحقیق کیفی برای درک باورها، تجربیات، نگرش‌ها، رفتار و تعاملات افراد استفاده می‌شود. در تحقیق حاضر به‌جای تکیه بر یک منبع داده خاص، اشکال متعددی از داده‌ها نظیر مصاحبه، مشاهدات و اسناد جمع‌آوری شده و در جهت حل مسائل از طریق تجزیه به استنتاج‌های معنادار که به راحتی برای همه قابل خواندن و درک است، استفاده شده و سعی شده بر مبنای این استنتاج‌ها الگوی عملیاتی ارائه گردد.

آنجا که هر پژوهشگر نیازمند ابزارهایی است که به وسیله آن هر یک از مراحل پژوهش را انجام دهد؛ لذا باید گفت که ابزارهای پژوهش وسایلی هستند که پژوهشگر برای انجام هر یک از مراحل پژوهشش مورد استفاده قرار می‌دهد و هر کدام از ابزارها برای منظور خاصی بکار رفته و کاربرد خاص خود را دارد. ابزار و روش‌های جمع‌آوری اطلاعات در این پژوهش برای تدوین ادبیات و مباحث نظری تحقیق، جمع‌آوری اطلاعات به صورت کتابخانه‌ای و بررسی اسناد و همچنین از طریق مراجعه به سایت‌های اینترنتی تخصصی معتبر صورت گرفته است. به منظور غنی بخشی بیشتر به مقاله از مصاحبه استفاده شده است.

برای انجام مصاحبه ابتدا هماهنگی لازم برای مصاحبه با معرفی پژوهشگر و زمینه مصاحبه انجام شد تا مصاحبه شوندگان یک ایده کلی در مورد موضوع پژوهش داشته باشند؛ مصاحبه شوندگان با پشتوانه تخصص و تجارب خود در زمینه موضوع پژوهش، مختار بودند تا آنجا که تشخیص می‌دهند به تشریح و توصیف جواب خود بپردازند. بر اساس پاسخ‌های مصاحبه شوندگان، سؤالات جزئی‌تر شده و به موضوع اصلی نزدیک می‌شد. در مصاحبه‌های حضوری مدت زمان مصاحبه‌ها بر حسب شرایط و تمایل شرکت کنندگان بر حسب موقعیت آنها ۳۰-۵۰ دقیقه بود و مبنای اتمام مصاحبه‌ها اشباع نظری بوده است. سؤالات اولیه مصاحبه به شرح جدول (۲) بوده است.

جدول شماره ۲. سؤالات مصاحبه‌های باز

ردیف	سؤالات
۱	به نظر شما جنگ شناختی غرب علیه ایرانیان در حوزه دریایی دارای چه ماهیتی است؟
۲	به نظر شما دشمن در جنگ شناختی دریای پاپیه علیه ایرانیان از چه ابزارهایی استفاده می‌کند؟
۳	ساختار و سازمان جنگ شناختی غرب در حوزه دریایی علیه ایرانیان چگونه است؟ آیا جنگ شناختی دریای پاپیه ساختار متمایزی دارد؟
۴	به نظر شما جنگ شناختی غرب علیه ایرانیان در حوزه دریایی چه کارکردهایی را در بردارد؟
۵	به نظر شما هدف‌گزینی جنگ شناختی دریای پاپیه در آینده چگونه است؟ (روندهای آتی جنگ شناختی غرب علیه ایرانیان (تصویرسازی آینده) در حوزه دریایی چیست؟
۶	به نظر شما راهبردهای سلبی جمهوری اسلامی ایران برای مقابله با جنگ شناختی دریای پاپیه غرب کدام‌اند؟
۷	به نظر شما راهبردهای ایجابی جمهوری اسلامی ایران برای مقابله با جنگ شناختی دریای پاپیه غرب کدام‌اند؟

روش‌های تحلیل داده‌ها^۱

تحلیل داده‌های به‌دست‌آمده از فرایند مصاحبه با مشارکت‌کنندگان، با روش تحلیل محتوا از نوع استقرایی انجام شد. در فرایند تحلیل محتوا، داده‌های حاصل از مصاحبه در قالب جدول مضامین اولیه تنظیم و سپس در سه مرحله داده‌های مذکور مورد تحلیل قرار گرفت. در مرحله اول داده‌های پرتکرار و یا داده‌های حاوی مضامین مهم و کلیدی طی فرایند مقایسه مستمر و بر اساس وجوه تشابه به‌عنوان مضامین پایه انتخاب شدند. سپس در مرحله دوم، مضامین پایه بر اساس وجوه تشابه و طی فرایند مقایسه مستمر به طبقات کلی‌تر و انتزاعی‌تر تقسیم شدند و بدین ترتیب مضامین سازمان‌دهنده شکل گرفتند. سپس در مرحله سوم، مضامین سازمان‌دهنده بر اساس وجوه تشابه و طی فرایند مقایسه مستمر در طبقه کلی‌تر و انتزاعی‌تر قرار گرفتند و براین اساس مضمون فراگیر شکل گرفت، به گونه‌ای که هر دو یا چند مضمون سازمان‌دهنده یک مضمون فراگیر را تشکیل دادند (براون و کلارک^۲، ۲۰۰۶). سپس با استفاده از مضامین فراگیر، مضامین سازمان‌دهنده و مضامین پایه، شبکه مضامین ایجاد شد و با مشخص شدن ارتباط بین مضامین سه-گانه، مدل اولیه جنگ شناختی علیه ایران در حوزه دریایی کشف گردید.

جامعه و نمونه

جامعه آماری^۳ عبارت است از مجموعه کل واحد آماری که درباره اعضای آنان موضوع یا موضوعاتی مورد مطالعه قرار گرفته و علاقه‌مند تعمیم یافته‌های پژوهش به آنهاست (دلاور، ۱۳۷۴). یا به عبارت دیگر جامعه عبارت است از هر مجموعه از افراد یا اشیا و... که برای مسئله‌ای خاص مورد نظر باشند و حداقل دارای یک خصوصیت مشترک باشند، را جامعه می‌گویند. (دلاور، ۱۳۸۰). جامعه آماری عبارت است از مقداری از عناصر مطلوب مورد نظر که حداقل دارای یک صفت مشخص باشند (بیابانگرد، ۱۳۸۴). جامعه آماری این پژوهش در جدول (۳) منعکس شده است.

جدول ۳. اطلاعات جمعیت شناختی مصاحبه‌شوندگان

۱. روش تحلیل با روش گردآوری متفاوت است. لطفاً روش کتابخانه‌ای و اسنادی را به‌عنوان روش تحلیل بیان نکنید که واقعاً نشان از عدم تسلط نویسنده به روش تحقیق دارد.

2. Braun & Clarke
3. Statistical population

گروه (تعداد نفر)	دلایل انتخاب به عنوان مصاحبه‌شونده	درجه نظامی / مسئولیت
فرماندهان (۵)	آشنایی کامل با میدان و درگیری با جنگ شناختی در حوزه دریایی	سرتیپ دوم پاسدار، سرتیپ ارتش، مسئول ناگروه جماران، مسئول منطقه یک دریایی سپاه در خلیج فارس و...
سیاسیون (۸)	خط‌مشی‌گذاران اصلی حوزه‌های دریایی	مدیرکل شیلات ایران، استاندار بوشهر، مدیر شبکه افق و...
مردم منطقه (۳)	سایش مستقیم با مسئله پژوهش	ماهگیران و فعالان اجتماعی و فرهنگی منطقه

روایی و پایایی ابزار جمع‌آوری اطلاعات

به منظور اطمینان از روایی^۱ و پایایی^۲ پژوهش یا به عبارتی برای به دست آوردن صحت یافته‌های پژوهش، مراحل زیر انجام شده است: الف) از آنجایی که در پژوهش‌های کیفی مطلوبیت پژوهش به مطلوبیت محقق کیفی بستگی دارد پژوهشگر تلاش نمود با انعطاف‌پذیری، خلاقیت، حساسیت و مهارت خود این پژوهش را سرانجام رساند. ب) به جهت دارابودن انسجام روش‌شناسی پژوهشگر در تلاش بود که بین عناصر شیوه پژوهش و سؤال پژوهش همسویی لازم وجود داشته باشد. ج) تمام تلاش پژوهشگران بر این بود که با انتخاب نمونه مناسب، آزمودنی‌هایی انتخاب شود که بهترین دانش را در مورد موضوع مورد بررسی دارا هستند (ایسنهارد^۳، ۱۹۸۹). همچنین جهت بررسی اعتبار نهایی الگوی ارائه شده با توجه به نظرات کرسول^۴ (۲۰۱۲)، از دو روش بازبینی مشارکت‌کنندگان و مرور خبرگان غیر شرکت‌کننده در پژوهش استفاده شده؛ بدین ترتیب از چهار نفر از اساتید گروه علوم شناختی و متخصصین حوزه دریا (غیر از اعضای نمونه) درخواست شد نظرات خود را بیان دارند که پس از دریافت نظرات اصلاحی، اصلاحات مورد نیاز انجام و الگوی نهایی پژوهش ارائه شد. روش تحقیق مورد استفاده در این پژوهش از منظر زمان آینده‌گرا، از منظر کارکرد نتیجه‌گرا و از منظر داده‌ها کیفی است.

1. validity
2. reliability
3. Eisenhardt
4. Creswell

یافته‌های تحقیق

در این تحقیق برای تحلیل داده‌های حاصل از مصاحبه از روش تحلیل مضمون^۱ استفاده شد. اولین مرحله در این روش که گذاری مضامین اولیه است. مضامین اولیه یا پایه، قسمتی از تحلیل است که با تجزیه و تحلیل دقیق داده‌ها، به نوعی ویژگی داده‌ها را معرفی می‌نماید و سپس آنها را نام گذاری کرده و طبقه‌بندی می‌کند. در ادامه دسته‌بندی کدهای مختلف در قالب کدهای گزینشی و مرتب کردن همه خلاصه داده‌های کدگذاری شده صورت می‌گیرد. در این مرحله ابتدا مفاهیم تفکیک می‌شوند سپس برچسب خورده و به وسیله بررسی دقیق متن مصاحبه‌ها و یادداشت‌های مورد نظر داده‌های خام مفهوم‌سازی می‌شوند. در نهایت با کدگذاری داده‌های جمع آوری شده از مصاحبه شدگان می‌توان به شکل راحت‌تری نقاط مشترک و غیرمشترک را شناسایی نمود.

باتوجه به اینکه حجم داده‌های گردآوری شده در مصاحبه زیاد بود و مضامین اولیه بسیار گسترده بود نتایج این کدگذاری در مقاله نیامده است و این کدها به مرحله بعد یعنی مضامین سازمان‌دهنده وارد شده و اقدامات لازم روی آنها انجام گرفت. مضامین سازمان‌دهنده درک عمیق‌تری از روابط بین پدیده‌ها را توسعه می‌دهد. این کار از طریق برقراری ارتباط بین طبقه‌های گوناگون داده‌ها که طی کدگذاری باز تعیین شده بود، صورت می‌گیرد. هدف اصلی مضامین سازمان‌دهنده برقراری یک «محور» نامیده شده که کدگذاری حول «محوری» ارتباط بین فرایندها و ساختار است. مضامین سازمان‌دهنده معمولاً زمانی استفاده می‌شود که مقوله‌ای محوری یا مرکزی که پیونددهنده سایر مقوله‌هاست، مشخص شود. در بخش زیر مضامین فراگیر، مضامین سازمان‌دهنده و مضامین اولیه برای پاسخ به هر سؤال در قالب یک جدول مستقل در ادامه ارائه شده است.

پاسخگویی به سؤالات پژوهش

الف) ماهیت جنگ شناختی غرب علیه ایرانیان در حوزه دریایی

جدول ۴. مضامین پایه و سازمان‌دهنده ماهیت جنگ شناختی دریایی

1. Thematic analysis

مضمین پایه (کدباز) - زیر طبقه	مضمین سازمان‌دهنده (کد محور) - طبقه	مضمین فراگیر (کد گزینشی) مقوله	ردیف
آشوبگرانه و برهم‌زننده	آشوبگرانه و دارای آناارشی	ماهیت جنگ و دریا	۱
ایجاد آناارشی و بی‌نظمی جنگ شناختی			۲
محیط جنگ شناختی پر ابهام	ابهام زیاد		۳
مشخص نبودن ماهیت مرزها در جنگ شناختی			۴
برانگیختن و انحراف افکار	تمرکز روی افکار و احساسات		۵
اعتماد زدا، مأیوس‌کننده			۶
تهییج افکار و احساسات			۷
خاموش و مرموز	اقدام در منطقه خاکستری		۸
زیر آستانه هوشیاری			۹
منطقه بینابینی			۱۰
شکل‌گیری بر بستر شبکه‌های اجتماعی	در بستر شبکه اجتماعی		۱۱
انتقال سریع و مسری	سرعت در انتقال		۱۲
جنگ شناختی درصدد مدیریت‌کردن اذهان	مدیریت اذهان		۱۳
تغییر در قلمرو فهم اذهان	قلمرو اذهان		۱۴

ب) ابزارهای دشمن در جنگ شناختی دریایا به علیه ایرانیان

جدول ۵. مضمین پایه و سازمان‌دهنده ابزارهای جنگ شناختی دریایا به

مضمین پایه (کدباز) - زیر طبقه	مضمین سازمان‌دهنده (کد محور) - طبقه	مضمین فراگیر (کد گزینشی) مقوله	ردیف
فضای سایبر	فضای سایبری	ابزارهای جنگ شناختی و دریا	۱
اینستاگرام	شبکه‌های اجتماعی		۲
ربات‌ها			۳
تلگرام			۴

		ایکس (توییتر)	۵
	پیام رسان جهانی	واتساپ	۶
	مسیریاب‌ها	مسیریاب‌ها جهت هدایت	۷
		گوگل مپ	۸
	شبکه‌های جهانی	یوتیوب	۹

ج) ساختار و سازمان جنگ شناختی غرب در حوزه دریایی علیه ایرانیان

جدول ۶. مضامین پایه و سازمان‌دهنده تقویت ساختار جنگ شناختی دریای پایه

مضامین فرائگیر (کد گزینشی) مقوله	مضامین سازمان‌دهنده (کد محور) - طبقه	مضامین پایه (کد باز) - زیر طبقه	ردیف
تفکیک سازمان دریایی غرب علیه ایرانیان	شبکه افراد متخصص در حوزه دریا	سازماندهی افراد متخصص در حوزه دریا	۱
		شبکه‌سازی کنشگران حوزه دریا	۲
		جذب و سازماندهی نیروهای معاند	۳
	اداره غیرمتمرکز سواحل	کنترل غیرمتمرکز سواحل	۴
	بسیج مردمی دریایی	ایجاد بسیج مردمی دریایی	۵
	اتکای به توانمندی داخلی	تمرکز بر توانمندی‌های داخلی	۶
		القای ذهنیت ما می‌توانیم	۷
	هدایت کشورهای همسوی	هم‌افزایی با کشورهای دوست و همسایه	۸
	تخصیص منابع مالی پشتیبان	تخصیص منابع مالی پشتیبان	۹
	خودترمیمی و خود احیاگری	خودترمیمی	۱۰
		خود احیاگری	۱۱

د) رویکردهای اصلی جنگ شناختی غرب علیه ایرانیان در حوزه دریایی

جدول ۷. مضامین پایه و سازمان‌دهنده ویژگی‌های جنگ شناختی دریای پایه

ردیف	مضامین پایه (کدباز) - زیر طبقه	مضامین سازمان‌دهنده (کد محور) - طبقه	مضامین فراگیر (کد گزینشی) مقوله
۱	تدریجی	تدریجی	ویژگی‌های جنگ شناختی دریاپایه
۲	مرحله‌ای و گام‌به‌گام		
۳	القای باورهای کاذب	مهندسی ذهن	
۴	مهندسی ذهن		
۵	دست‌کاری ادراک	جابه‌جایی ارزش‌ها	
۶	جابه‌جایی ارزش‌ها		
۷	هدایت افکار	هدایت افکار	
۸	تضعیف سرمایه اجتماعی نظام	تضعیف سرمایه اجتماعی	

ه) هدف‌گزینی و روندهای آتی جنگ شناختی غرب علیه ایرانیان (تصورسازی آینده)

جدول ۸ مضامین پایه و سازمان‌دهنده روندهای در دستور دشمن در جنگ شناختی دریاپایه

ردیف	مضامین پایه (کدباز) - زیر طبقه	مضامین سازمان‌دهنده (کد محور) - طبقه	مضامین فراگیر (کد گزینشی) مقوله
۱	توسعه زیر ساخت شبکه‌های اجتماعی	سم‌پراکنی در فضای مجازی	روندهای آتی جنگ شناختی دریاپایه
۲	وابستگی به شبکه‌های اجتماعی		
۳	جذب جوانان خصوصاً مناطق حاشیه ساحل	ایجاد غفلت در جوانان	
۴	استفاده از علوم میان‌رشته‌ای برای تأثیرگذاری بیشتر	استفاده از ظرفیت علوم میان‌رشته‌ای	
۵	براندازی خاموش	براندازی خاموش	
۶	شکل‌گیری جوامع بی‌تفاوت		
۷	ناامیدی نسبت به آینده		
۸	ترویج بی‌بندوباری در ساحل و مناطق توریستی	فرهنگ زدگی	
۹	تغییر سبک زندگی		

	سہولت به اینترنت آزاد	۱۰
	رواج اینترنت چمدانی	

و) راهبردهای سلبی جمهوری اسلامی ایران برای مقابله با جنگ شناختی دریای پایه

جدول ۹. مضامین پایه و سازمان‌دهنده راهبردهای سلبی جنگ شناختی دریای پایه

مضامین فراگیر (کد گزینشی) مقوله	مضامین سازمان‌دهنده (کد محور) - طبقه	مضامین پایه (کدباز) - زیر طبقه	ردیف
راهبردهای سلبی جنگ شناختی دریای پایه	سلب مزایا	سلب مزایای افراد فعال در اغتشاشات	۱
		سلب حقوق و مزایا	۲
		سلب امتیاز ارتقا	۳
	لغو مجوز فعالیت	سلب مجوز شرکت‌های فعال در حوزه وی‌پی‌ان	۴
		سلب مجوز فعالیت	۵
		سلب مجوز فعالیت اپراتورهای مخابراتی	۶
	لغو حق بهره‌برداری	سلب مجوز ادامه مسئولیت	۷
	اعمال فیلترینگ	فیلترینگ	۸
	پیگرد سلبریتی‌های تخریبگر	اعمال مجازات برای سلبریتی‌های مخرب اذهان عمومی	۹
	سلب مجوز خدمات	سلب مجوز خدمات	۱۰

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

ز) راهبردهای ایجابی جمهوری اسلامی ایران برای مقابله با جنگ شناختی دریای پایه

جدول ۱۰. مضامین پایه و سازمان‌دهنده راهبردهای ایجابی مقابله با جنگ شناختی دریای پایه

مضامین فراگیر (کد گزینشی) مقوله	مضامین سازمان‌دهنده (کد محور) - طبقه	مضامین پایه (کدباز) - زیر طبقه	ردیف
راهبردهای ایجابی مقابله با جنگ شناختی	اقتناع‌سازی افکار عمومی	مجاب سازی استفاده از پلتفرم‌های داخلی	۱
		اقتناع‌سازی افکار	۲
	استفاده از شبکه‌های اجتماعی ملی	مجاب سازی شبکه‌های اجتماعی	۳
		افزایش زیرساخت‌های فنی شبکه‌های داخلی	۴
	وحدت کلمه بین مسئولین	اتخاذ وحدت رویه در کلام و پیام مسئولین	۵
	جهاد تبیین	اعزام سربازان شناختی به پادگان‌های مرزهای آبی	۶
		روشنگری، جهاد تبیین	۷
		حفظ تقدس پرچم، سرود و سایر نمادهای ملی	۸
	ارائه روایت صادقانه	روایتگری و روایت‌سازی مثبت از دستاوردهای دریایی	۹
		پشتیبانی از مواضع کشور	۱۰
	افشای ماهیت جنگ شناختی برای مردم	افشای ماهیت جنگ شناختی دریای پایه و تبعات آن	۱۱
		آگاه‌سازی در خصوص جنگ ترکیبی	۱۲
	ارتقا سواد رسانه‌ای مردم	ارتقا سواد رسانه‌ای، افزایش هوشیاری جامعه	۱۳
	استفاده از ظرفیت فرهنگی هنری ورزشی دریا	ظرفیت هنری، تجسمی و فرهنگی کشور	۱۴
		استفاده از ظرفیت‌های ورزشی در دریا	۱۵

جمع‌بندی یافته‌ها و ارائه الگو

بنابراین، با به‌کارگیری روش تجزیه و تحلیل محتوای قراردادی ابعاد و راهبردهای جنگ شناختی غرب علیه ایرانیان در حوزه دریایی پس از بررسی روایی و پایایی داده و تأیید آنها، الگوی موردنظر طراحی و تدوین گردید.

شکل ۱. الگوی جنگ شناختی غرب علیه ایرانیان در حوزه دریایی و راهبردهای مقابله با آن

(الگوی نوروزی و داودی، ۱۴۰۳)

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

مطابق یافته‌های پژوهش پیش‌رو، سیاست اعمالی استکبار جهانی علیه جمهوری اسلامی ایران باهدف براندازی و استحلال انقلاب اسلامی، دربردارنده عناصر قوام‌بخش متنوعی است که تحت عنوان جنگ شناختی از آن یاد می‌شود. جنگ ترکیبی که تمامی ابعاد اقتصادی، نظامی، سیاسی، تبلیغاتی و سایبری را شامل می‌شود، درکی جامع از ابزار و اهداف واقعی استکبار و استعمار جهانی را در مواجهه با ج.ا.ایران بازگو می‌کند. استکبار جهانی و دولت‌های غربی و شرقی با بهره‌گیری از تمامی عناصر قدرت، سعی بر فرسایش توان راهبردی جهانی و منطقه‌ای جمهوری اسلامی ایران و فروپاشی سامان سیاسی - اقتصادی - اجتماعی داخلی آن را دارد. جنگ شناختی علیه نظام جمهوری اسلامی ایران در تحقیقات بسیار مورد بررسی قرار گرفته است، این مطلب پیش از یان توسط پژوهش سلیمانی (۱۴۰۰) نیز تأیید شده است.

ابعاد جنگ شناختی شناسایی شده در این پژوهش، قرابت با یافته‌های پژوهش ابراهیمی کیایی (۱۳۹۹) دارد که مؤلفه‌های اساسی جنگ هیبریدی ایالات متحده آمریکا علیه جمهوری اسلامی را مورد بررسی قرار داده است. همچنین یافته‌های این پژوهش، تأیید کننده نظرات کرمی و همکاران (۱۳۹۸) است که به تبیین سیاست عملی دولت ترامپ علیه ج.ا. ایران و اهداف تعیین شده برای آن از طریق بکارگیری جنگ ترکیبی مبادرت داشته است.

همچنین یافته‌های پژوهش راجی و افتخاری (۱۳۹۸) که به تحلیل ابعاد و روش‌های جنگ ترکیبی غرب علیه ج.ا.ایران پرداخته‌اند در این پژوهش به طور نسبی تأیید شده است. این تحقیقات و سایر تحقیقات حوزه جنگ شناختی بیانگر آن است که پژوهش حاضر به دلیل پرداختن به جنگ شناختی دریای پاپیه و راهبردهای آینده پژوهانه آن از تحقیقات انجام شده در این حوزه متمایز می‌باشد.

اما مطابق با یافته‌های خاص این پژوهش، امروزه جمهوری اسلامی ایران در حوزه دریا آماج جنگ ترکیبی وسیع دشمنان در ابعاد مختلف نظامی، فرهنگی، اقتصادی، سیاسی و... است. اقدامات، حرکت دشمنان و رویکرد ترکیبی آنها در تهاجم به آب‌های سرزمینی جمهوری اسلامی بیش از هر چیزی نیازمند روشنگری و تبیین واقعیت‌ها است. تبیین و روشنگری و ارائه راهبردهای آینده پژوهانه این موضوع در حوزه دریا؛ واقعیت‌ها خاگریزهای شناختی، اعتقادی، ایمانی و معرفتی است.

الگوی ارائه شده بر اساس داده‌های استخراج شده مبتنی بر مصاحبه با پژوهشگران و متخصصین حوزه جنگ شناختی دریایا پایه مشتمل بر سه بخش اساسی است. مطابق با الگو، شناخت روندهای جنگ شناختی و تقویت ساختار آن لازم و ملزوم شناخت ماهیت جنگ شناختی غرب علیه ایرانیان است و هم‌زمان باید از راهبردهای سلبی و ایجابی برای توفیق در این نبرد استفاده کرد.

پیشنهادهای کاربردی این پژوهش مبتنی بر یافته‌ها و الگوی ارائه شده، عبارت‌اند از لزوم ارائه روایت نخست از وقایع، لزوم تبیین برای مردم با الگوهای رسانه‌ای مناسب و لزوم تعامل کنشگران اصلی و نیروهای نظامی با مردم. این سه مهم، ابهام‌زدا و تنویر و همراه‌سازی مردم را در پی دارد. دشمن از این خلأ استفاده می‌کند و طمع نفوذ در اذهان و تغییر نگرش ملت علیه هزینه‌کردهای نظامی در این حوزه را پیگیری می‌کند.

این پژوهش در رابطه با روند کاوی جنگ شناختی غرب در حوزه دریایی و متناسب با نگاه مردم ایران، انجام شده است. جهت تکمیل پژوهش، پیشنهاد می‌شود که سایر پژوهشگران موارد زیر را در تحقیقات خود مورد بررسی قرار دهند:

- ۱) تکرار همین پژوهش در رابطه با نیروهای مسلح و مردم هم‌جوار از طریق دریا.
  - ۲) بررسی پژوهش حول عرصه‌های جنگ شناختی دریا پایه و تعیین وظایف و نقش‌های هر یک از دستگاه‌های لشکری و کشوری در این جنگ.
  - ۳) واکاوی و بررسی شیوه‌های پیاده‌سازی فرمان مقام معظم رهبری در خصوص جهاد تبیین و روشنگری در جنگ ترکیبی و شناختی دریایی دشمن
  - ۴) بررسی شیوه‌های چگونگی تعیین قلمرو شناختی و ادراکی کشور و نحوه مرزبانی شناختی از آن در حوزه دریا
  - ۵) بررسی و معرفی نظام حکمرانی شناختی در حوزه دریایی کشور با هماهنگی دستگاهی و تعیین متولی مشخص در نظام حکمرانی
  - ۶) محققین هریک از ابعاد و راهبردهای شناسایی شده در این پژوهش را به صورت جداگانه و به طور گسترده مورد بررسی قرار دهند.
- همچنین پیشنهاد می‌شود زمینه‌سازها و الزامات جنگ ترکیبی (جنگ شناختی) به طور عمومی و در پژوهشی مورد بررسی بیشتر قرار گیرد.

فهرست منابع

- Abiri, Dawood (2019) Presenting the strategic model of cyber space management of the Islamic Republic of Iran based on the orders and measures of Imam Khamenei (Madazla Al-Ali) [in Persian].
- Ain al-Qadati, Alireza (2020), the model of structure and organization of electronic warfare in accordance with the future wars of the fourth defense science and engineering conference and in the Islamic Revolutionary Guard Corps [in Persian].
- Alipour, Qasim (2023), Executive Vice President of the Islamic Revolutionary Guard Corps, a speech in academic jihad with the topic of cognitive warfare in 8 different departments, coinciding with the 40th anniversary of the victory of the Islamic Revolution [in Persian].
- Andeoon, .. 22010.. Moaai i n a Seeeeof TTØlll Wa... The affect hŕeoyeeade,, 161-185.
- Arquilla, J., & Ronfeldt, D. F. (2000). *Swarming and the Future of Conflict* (p. 22). Santa Monica, CA: Rand.
- Asadi, Ali Akbar (2019) Relations between Saudi Arabia and Egypt, *Foreign Relations Journal* [in Persian].
- Attarieh, Mohammad Ali (2017) The effect of cognitive warfare on the progress of family education, 10th International Conference on Psychology and Social Sciences, Tehran, Iran [in Persian].
- Ayatollah Khamenei in a video connection with the joint graduation ceremony of students of officer universities of the armed forces, 21/07/2019
- Baniyani, Mohammad Reza (2016) Strategies and methods of Western media to deal with people's society, Imam Khomeini Educational and Research Institute [in Persian].
- Belleto, S. (2014). *No Accident, Comrade: Chance and Design in Cold War American Narratives*. Oxford University Press.
- Blum, C., & Socha, K. (2005, November). Training feed-forward neural networks with ant colony optimization: An application to pattern classification. In *Fifth International Conference on Hybrid Intelligent Systems (HIS'05)* (pp. 6-pp). IEEE.
- Bogden, P., Allen, G., Stone, G., Bintz, J., Graber, H., Graves, S., ... & Zhao, W. (2005, September). The Southeastern University Research Association Coastal Ocean observing and prediction program: integrating marine science and information technology. In *Proceedings of OCEANS 2005 MTS/IEEE* (pp. 803-809). IEEE.
- Brazzoli, M. S. (2020). Future prospects of information warfare and particularly psychological operations. *South African army vision*, 217-232.
- Clinton, H. R. (2014). *Hard choices*. Simon and Schuster.
- Dwyer, T., & Martin, F. (2017). Sharing news online: Social media news analytics and their implications for media pluralism policies. *Digital journalism*, 5(8), 1080-1100.
- Faridpour, Dawood (2021) Scientific meeting on the role of the media in promoting cognitive warfare in the international arena, Faculty of Communication Sciences, Allameh Tabatabai University [in Persian].
- Gaskins, B., & Jerit, J. (2012). Internet news: Is it a replacement for traditional media outlets?. *The International Journal of Press/Politics*, 17(2), 190-213
- Ghasemi, Zahra and Darapour, Atena and Khodadadi Arpanahi, Mojdeh (2023) Review of Internet of Things and Security Challenges, 19th National Conference on Computer Science and Engineering and Information Technology, Babol [in Persian].

- Ghorbani Zawareh, Mohammad Hossein (2022) Investigating the role of Russia and the European Union in shaping the new security system. *European Studies*, 3(1), 37-52 [in Persian].
- Holmstrom, M. (2015). The narrative and social media. *Defence Strategic Communications*, 1(1), 118-132
- Kariminia, Ali (2021) Investigation and causes of internal unrest in Iran, humanities management researches in Iran [in Persian].
- Khalili, Reza (2017) Strategic Culture of Saudi Arabia, *Strategic Studies Journal* [in Persian].
- Khan, G. F. (2017). Social media for Government. *Social Media for Government*, 7-21.
- Khazaei, Mustafa (2018) Survey of new techniques of cyber warfare, 2016, National Conference on Passive Defense in the Cyber Space [in Persian].
- Khosravi, Abbas (2017) An integrated analysis of all-out battlefields against the Islamic Republic of Iran using the seven-headed war dragon model, *Defense-Security Research Quarterly*, 7(26), 145-182 [in Persian].
- Klushina, M. R. Z. N. I., Vasilkova, E. B. P. N. N., & Dzyubenko, A. I. (2017). Modern media ۱۰۵-۹۶influence: mass culture–mass consciousness–mass communication. *XLinguae*,
- Kobrin, S. J. (2001). Territoriality and the Governance of Cyberspace. *Journal of International Business Studies*, 32, 687-704.
- Le Guyader, H. (2022). Cognitive domain: A sixth domain of operations.
- Liao, Y., Ho, S. S., & Yang, X. (2016). Motivators of pro-environmental behavior: Examining the underlying processes in the influence of presumed media influence model. *Science Communication*, 38(1), 51-73
- Lotfi, Khodadad (2021) editorial; From combined invasion to street riots, *Basair Strategic-Political Monthly*, No. 432, Mehr 1401, page 4-5 [in Persian].
- Lu, Huimin, et al. "CONet: A cognitive ocean network." *IEEE Wireless Communications* 26.3 (2019): 90-96.
- Mahmoudzadeh, Ebrahim, Nik Nafs, Ali and Quchani, Mohammad Mahdi (2021) Prioritizing strategies for the development of the command and control system (C4I) of the country's cyberspace, *interdisciplinary studies of strategic knowledge*, 7(27), 229-248 [in Persian].
- Mirzaei (2020) The variable of time in the speech of the three former presidents of Tunisia, Egypt and Libya, serial number 12 Mehr 2015, page 127-142 [in Persian].
- Nikogoftar Safa, Hamidreza (2021) Strategic analysis of sanctions imposed on the Islamic Republic of Iran, *Basij Strategic Studies Quarterly*, 2020, Year 18, Number 66, Spring, pp. 75-96 [in Persian].
- Noor Alivand, Yaser (2020) Saudi Arabia and the effort to rebalance against Iran, *Strategic Studies Journal* [in Persian].
- Payne, K. (2005). The media as an instrument of war. *The US Army War College Quarterly: Parameters*, 35(1), 10.
- Rahmani, M. (2016). The role of war tourism in countering the enemy's soft war Case Study of Ilam Operation Area. *Journal of Tourism Hospitality Research*, 4(4), 17-32.
- Raji Mohammadhadi, Iftekhari Asghar (2019) Combined war of the West against the Islamic Republic of Iran (analysis of dimensions and methods), *Defense Policy*, 28(109), 75-111 [in Persian].

- Snowden, M. J. (2023). Displaced: Vulnerability and Survival Within Segregated Undercaste Micro-Cultures. In *Border Urbanism: Transdisciplinary Perspectives* (pp. 291-311). Cham: Springer International Publishing.
- Torfeh, M. (2016). The Role of Iran's Regional Media in its Soft War Policy. Al Jazeera Centre for Studies.
- Wolf, A. T. (1999, February). Criteria for equitable allocations: the heart of international water conflict. In *Natural resources forum* (Vol. 23, No. 1, pp. 3-30). Oxford, UK: Blackwell Publishing Ltd.
- Zarifmanesh Hossein, Tolai Mohammad, Moqiseh Reza (2020) Designing a strategic structure to deal with soft war in the Islamic Republic of Iran, *Defense Strategy*, 75-43 [in Persian].

